

LBRIS

We know
books

ALAN GRATZ

ZONA ZERO

Traducere din limba engleză
de Oana Badea

 Booklet
fiction | 2022

arată ce implicații continuă să aibă evenimentele care au avut loc atunci.

În ciuda ororilor sale, 11 septembrie reprezintă și povestea oamenilor care se reunesc pentru a se ajuta unii pe alții în vremuri de criză. Și, în ciuda morților și distrugerilor pe care le-a adus războiul în Afganistan, el a însemnat sfârșitul talibanilor drept conducători oficiali ai țării¹, precum și mai multă libertate pentru fete și femei. *Zona Zero* explorează aceste contradicții, subliniind faptul că oamenii dezvăluie adesea ce e mai bun în ei exact atunci când se întâmplă ceva rău și că este imposibil să faci alegerea corectă atunci când orice decizie pe care ai lua-o poate avea urmări îngrozitoare. Acestea sunt experiențe universale, mai presus de naționalitate, religie și cultură – provocări care ne leagă, ca ființe umane – și consider că literatura îi ajută pe tineri nu doar să înțeleagă aceste subiecte vaste și înfricoșătoare, ci și să empatizeze cu oamenii care au trecut prin experiențele respective.

În 2021 se împlinesc douăzeci de ani de la tragedia din 11 septembrie. Dar se vor împlini atunci și douăzeci de ani de război în Afganistan? Doar timpul poate să ne spună. În orice caz, trăim într-o lume remodelată și redefinită de ceea ce s-a întâmplat în acele 102 minute îngrozitoare dintr-o dimineață senină de septembrie, din 2001. Este mai important ca oricând să ajutăm noile generații să înțeleagă cum am ajuns de acolo la ceea ce suntem astăzi.

Alan Gratz
Asheville, NC
Martie 2020

¹ Cartea este scrisă înainte de revenirea talibanilor la putere în Afganistan în 2021 (n. red.).

BRANDON CUM SUPRAVIEȚUIM

Brandon Chavez intrase în bucluc.

Ar fi trebuit să fie la școală în dimineața asta, în banca lui de la fereastră, răsfoind o nouă revistă despre skateboarding împreună cu prietenii săi. În schimb, era cu tatăl lui într-un vagon de metrou aglomerat, care-i ducea din Brooklyn în Manhattan.

Brandon nu avea voie să meargă la școală în ziua aceea.

Fusese suspendat.

VĂÂJ! Brandon a tresărit când metrourul a ieșit din tunelul subteran în lumina orbitoare a zilei, pentru a urca spre Manhattan Bridge. Era o dimineață senină și însorită de septembrie, iar el a mijit ochii din cauza soarelui puternic.

Lângă el, tatăl său a împăturit ziarul pe care îl citea.

— Ia zi, Brandon, când crezi c-o să vorbim despre asta?

Brandon nu voia să vorbească despre faptul că a fost suspendat de la școală. Nu deschisese gura nici cu o seară înainte, la cină, nici în timpul micului-dejun de azi-dimineață și nici când așteptase metrourul împreună cu tatăl lui. Acum, Brandon *simțea* tăcerea, ca pe un lucru invizibil care se strecurase între ei pe scaun și încerca să-i despartă.

Tatăl lui s-a întors cu fața la el. Leo Chavez nu era un bărbat voinic, dar avea pieptul lat și brațe vânjoase. Brandon era de

parere c-ar fi putut să devină luptător profesionist de wrestling. În tatăl său mocnea o forță nevăzută, pe care Brandon o simțea acum îndreptată spre el.

— Mă sună de la școală când sunt la muncă și mă gândesc: oare îi e rău lui Brandon? Și-o fi spart din nou capul prostindu-se pe terenul de joacă? a spus tatăl lui. Dar nu. Mă sună să-mi spună că fiu-meu i-a tras un pumn în nas altui copil.

— O merita! a răbufnit Brandon și s-a întors spre tatăl său, copleșit din nou de furia și frustrarea de cu o zi înainte. Cedric a adus la școală niște mănuși de Wolverine, ca alea din *X-Men*, știi? Și Stuart Pendleton le-a furat și nu voia să i le dea înapoi!

— Așa că i-ai tras un pumn în nas lui Stuart.

— Nu voia să i le dea înapoi! Ce-ar fi trebuit să fac?

— Nu știi, Brandon, a oftat tatăl lui. Să *vorbești* cu el. Să-i spui unui profesor.

Să vorbească cu el? N-aveai cum să te-nțelegi cu un bătaș ca Stuart Pendleton! Iar dacă îi spunea unui profesor ce s-a întâmplat, poate că Cedric își recupera mănușile, dar Stuart l-ar fi bătut oricum pe Brandon mai târziu, fiindcă l-a pârât.

— *Nu înțelegi*, i-a spus Brandon tatălui său.

— Înțeleg suficient cât să-mi dau seama că nu a fost o soluție să-i tragi un pumn, a zis tatăl lui. Iar directorul mi-a spus că jucăria băiatului pe care voiai să-l ajuți a fost distrusă în timpul încăierării.

Brandon s-a înseninat la față. Partea asta știa cum s-o rezolve, măcar atât. Dar n-a apucat să explice cum, fiindcă tatăl lui a zis mai departe:

— A trebuit să plec mai devreme de la muncă ieri, Brandon. Știi că nu ne permitem să lipsesc de la serviciu. Și așa ne descurcăm destul de greu.

Brandon a aprobat din cap și și-a îndreptat privirea spre geam. De aceea se ducea cu tatăl lui la serviciu astăzi – tatăl lui Brandon nu putea să-și ia o zi de concediu și nu avea cine să stea cu el acasă.

Metroul de pe linia Q a urcat cu hurducăieli pe Manhattan Bridge, iar Brandon a zărit în depărtare clădirile World Trade Center. Erau greu de trecut cu vederea. Turnurile Gemene cenușii, dreptunghiulare tronau aproape de două ori mai înalte decât ceilalți zgârie-nori din jurul lor, în capătul de sud al Manhattanului. Turnurile erau aproape identice, cu excepția uriașei antene alb-roșii de pe acoperișul Turnului de Nord. Acolo lucra tatăl lui Brandon. Era șef de bucătărie la un restaurant numit Windows on the World, aflat chiar în vârful Turnului de Nord, la etajul 107.

— Brandon, ce spunem noi mereu? Despre mine și tine? a întrebat tatăl lui.

Brandon a dat răspunsul care îi fusese sădit în minte încă de când murise mama lui de cancer, în urmă cu cinci ani, pe când el avea doar patru ani.

— Suntem o echipă, a zis el.

— *Suntem o echipă*, a repetat tatăl lui. Asta am spus întotdeauna. Așa supraviețuim, corect? *Împreună*. Împreună, dăm piept cu întreaga lume. Iar tu ți-ai dezamăgit echipa.

Decepția din vocea tatălui său l-a lovit pe Brandon ca un pumn în stomac. Băiatul simțea cum i se umplu ochii de lacrimi. Durea mult mai rău decât dacă tatăl lui s-ar fi enervat pur și simplu pe el.

Trenul a intrat din nou sub pământ, iar cerul albastru și luminos a dispărut.

După ce-au trecut rapid în metroul de pe linia R, Brandon și tatăl lui au coborât la stația potrivită. Au urcat scările până la

centrul comercial subteran de sub World Trade Center Plaza. La ora opt și un sfert dimineața, locul era deja ticsit de lume, iar la Au Bon Pain și Coffee Station se formaseră deja căzi mari de oameni care așteptau să își ia micul-dejun.

Brandon se ținea după tatăl lui, dus pe gânduri. Ar fi vrut să poată s-o ia de la capăt. Să se întoarcă în timp și să ia altă hotărâre. Dar, chiar dacă *putea* să se întoarcă în timp, ce ar fi făcut altfel? Stuart Pendleton *merita* un pumn în nas.

— Eu tot nu cred că ar fi trebuit să mă suspende, i-a spus Brandon tatălui său în timp ce-și croiau drum prin mulțime.

Cinci linii de metrou și trenul PATH din New Jersey opreau în stații de sub centrul comercial și erau trei ieșiri către străzile din Mahattan.

— Deci crezi că ai dreptul să umbli așa, trăgându-le câte un pumn în figură oamenilor care nu-ți plac? I-a întrebat tatăl său.

— Dacă sunt bătauși, da! a răspuns Brandon.

Au făcut stânga pe lângă magazinul Warner Bros., cu statuile sale uriașe cu Daffy Duck și Bugs Bunny, dar de data asta, băiatul abia dacă le-a observat.

— Există reguli, Brandon, i-a spus tatăl lui în timp ce se îndreptau către scările rulante din celălalt capăt al centrului comercial. Dacă lovești pe cineva, ești suspendat, indiferent ce motive ai avut. Faptele tale trebuie să aibă niște consecințe. Dacă nu ar avea nicio consecință, atunci *tu* ai fi bătaușul școlii.

Lui Brandon nu-i venea să creadă ce aude. *El?* Un bătauș?

— Asta e un bătauș, a spus tatăl lui. Cineva care se ia de alții și nu pățește niciodată nimic.

Brandon s-a încruntat în timp ce urca pe scările rulante împreună cu tatăl său. Nu el era bătaușul în cazul ăsta! Stuart Pendleton era bătaușul!

Brandon și-a adus brusc aminte de planul său – cel de a se revanșa față de Cedric. Nu trecuse pe lângă Sam Goody în drumul spre intrare, dar știa că există un astfel de magazin în centrul comercial. A închis ochii și a recapitulat din nou în minte planul clădirii. *Mă duc până la J.Crew, apoi fac dreapta, trec de magazinul Hallmark și de Bath and Body Works. Acolo era Sam Goody, cu toate CD-urile și DVD-urile și jucăriile posibile.*

Jucării precum ghearele de Wolverine pe care le distrusese el.

Brandon a pipăit sulul de bancnote și monedele pe care și le îndesase în buzunarul de la blugi înainte să plece de acasă. În timp ce tatăl lui lucra în restaurantul din vârful turnului, Brandon avea să coboare, să cumpere o pereche de gheare de Wolverine pentru Cedric și...

— Ooo! Aveți grijă!

Brandon s-a întors. Un bărbat de culoare, îmbrăcat într-un costum la două rânduri, ras în cap și cu barbă, stătea în spatele lor pe scara rulantă, jonglând cu o servietă, un ziar împăturit și un suport din carton cu trei pahare de cafea aburindă. Era cât pe ce să scape cel puțin unul din lucrurile astea, dacă nu pe toate, iar suportul de băuturi, înclinat periculos într-o parte, părea principalul candidat la dezastru.

Brandon a prins marginea tăviței de carton înainte să se răstoarne, iar tatăl lui a prins repede servieta.

— Ah. Mulțumesc, a spus omul de afaceri. Ziua asta era să ia o întorsătură foarte neplăcută pentru noi toți.

Brandon și tatăl lui l-au ajutat pe domnul acela să-și rearanjeze lucrurile, iar drumurile li s-au despărțit în capătul scărilor rulante, în holul Turnului de Nord al World Trade Center. Brandon s-a oprit o clipă și s-a uitat cu gură căscată. Mai fusese de multe

ori aici, dar dimensiunea impresionantă a locului îl lua prin surprindere de fiecare dată.

Holul era lat cât remorcile a patru camioane parcate una lângă alta și era atât de înalt, încât puteai pune trei remorci una peste alta și tot nu ajungeai la tavan. Deasupra, era un mezanin dispus de jur-împrejur, acolo unde ar fi trebuit să se afle primul etaj, lăsând spațiul deschis și aerisit. Soarele sclipea în ferestrele clădirilor mai mici de peste stradă și făcea ca holul Turnului de Nord să strălucească.

Domnul Chavez l-a condus pe Brandon către biroul de recepție, printr-o mare de oameni de toate felurile, în costume, rochii, uniforme de curieri și haine de stradă. Tatăl lui Brandon îi spusese cândva că numai în Turnul de Nord lucrau peste douăzeci și cinci de mii de oameni. Cei mai mulți încă nu ajunseseră, dar holul era deja aglomerat.

Un paznic i-a făcut o poză lui Brandon, ca s-o pună pe legitimația de vizitator, iar băiatul a așteptat ca aparatul să o scuipe afară.

— L-am dus la cabinetul medical, a spus Brandon.

— Pe cine ai dus la cabinetul medical? a întrebat tatăl său, încruntându-se.

— Pe Stuart Pendleton, i-a răspuns Brandon. Băiatul pe care l-am lovit.

Brandon voia ca tatăl lui să înțeleagă că el nu este un bătăuș. Nu era un băiat rău, care împărțea pumni în dreapta și-n stânga, fără nicio muștrare de conștiință.

— Când am văzut că-i curge sânge din nas, l-am ajutat să se ridice și l-am dus la cabinetul medical.

— Frumos din partea ta, Brandon, a oftat tatăl lui. Dar te-ai gândit că poate nu ar fi trebuit să-i spargi nasul?

— Poftim, băiete, a spus paznicul, întinzându-i lui Brandon legitimația temporară.

Brandon s-a holbat o vreme la poza sa. Avea părul închis la culoare și ciufulit. Pielea maronie și pomeții înalți, la fel ca tatăl lui. Nasul puțin cârn și ochii albaștri, ca mama lui. Numele lui – Brandon Chavez – era tipărit sub poză, împreună cu data:

„11 septembrie 2001.“

— Haide, a spus tatăl lui Brandon. Să mergem sus.

RESHMINA

AICI ȘI ACUM

— *Five. Six. Seven. Eight.*

Reshmina număra în engleză, în timp ce aduna vreascuri pentru foc.

— *Nine. Eleven.*

Nu; a sărit un număr. Pe zece.

Reshmina s-a ridicat și s-a îndreptat de spate. Era devreme, aerul era aspru și răcoros. Cerul era senin, de un albastru imaculat, iar Reshmina vedea până hăt, departe, unde se întindeau munții înalți care despărteau casa ei din Afganistan de țara învecinată, Pakistan. Munții erau arizi și cafenii, cu vârfurile acoperite de zăpadă. La poalele lor, un amestec verde și auriu de câmpuri de orez, lanuri de grâu și grădini de legume străjuiau apele molcome ale unui râu maroniu.

Era septembrie. Reshmina și-a amintit cu o strângere de inimă că, în curând, avea să vină vremea recoltei. Părinții ei nu aveau s-o mai lase să meargă la școală, fiindcă trebuia să stea acasă și să-i ajute. Reshmina ura să lipsească de la școală.

— Atacă talibanii! a strigat fratele ei geamăn, Pagoon, sărind din spatele tufișului unde se ascundea.

Speriată, Reshmina a scos un țipăt, aruncând în aer mănunchiul de vreascuri pe care-l ducea în brațe.

Pagoon ținea un băț ca pe o armă și se prefăcea că trage în ea.

— Pac, pac, pac!

Reshmina s-a proptit cu mâinile în pieptul lui și l-a îmbrâncit.

— Pagoon, șarpe ce ești! M-ai făcut să scap lemnele. Acum trebuie s-o iau de la capăt.

Pagoon chicotea la propria lui farsă.

— Voiam doar să te ajut. Vezi? a spus el, oferindu-i pușca lui falsă. Ți-am adus un băț.

Reshmina i-a înșfăcat bățul din mână.

— Ce mai ajutor, a spus ea. De când stai după tufișul ăla?

— Toată dimineața am stat! a răspuns Pagoon, mulțumit de sine. Ți-a luat o veșnicie să ajungi aici.

Reshmina și Pagoon erau amândoi slabi, cu fețele rotunde, pielea maronie, ochii mari, căprui și părul negru. Părul lui Pagoon era scurt și neîngrijit, în timp ce al Reshminei era lung, pieptănat cu grijă și ascuns sub o basma neagră. Pagoon era puțin mai înalt decât Reshmina, dar chiar și așa, erau mai multe asemănări între ei decât diferențe.

În schimb, *felul în care trăiau* era cu totul altă poveste.

Ca băiat, Pagoon avea timp de jocuri și farse. Singura lui responsabilitate era să ia caprele și să le ducă-n munți, ca să pască acolo câteva ore. Ca fată, Reshmina muncea din clipa când se trezea până mergea noaptea la culcare. În timp ce Pagoon o aștepta ascuns în tufiș, ea aducea apă de la râu. Avea haine de spălat, covoare de bătut și aranjat, podele de măturat, animale de hrănit, mâncare de gătit și, în fiecare după-amiază, de parcurs drumul de doi kilometri până la școală și înapoi. Pagoon nici măcar la școală nu mai mergea. Renunțase în urmă cu un an.

Pagoon s-a aplecat și a început să adune din vreascurile scăpate de Reshmina.

— Te-am auzit exersându-ți engleza, i-a spus el.

Limba lor maternă era paštu, limba vorbită în munții afgani. Știau amândoi și puțină dari – limba vorbită în mare parte din restul Afganistanului. Dintre ei doi, doar Reshmina continuase cu lecțiile de engleză.

— De ce? a întrebat-o Pason.

— Cum adică, de ce?

— Adică de ce te mai chinui? a spus Pason.

— Învăț engleza fiindcă vreau să mă fac profesoară, i-a spus Reshmina.

— Să te faci *profesoară*? a strigat Pason. Bărbatul cu care o să te măriți n-o să te lase niciodată să muncești!

Reshmina s-a încruntat. Probabil că Pason avea dreptate. În Afganistan, femeile trebuiau să facă tot ce le spuneau soții lor, iar majoritatea bărbaților le spuneau nevestelor că trebuie să stea acasă, să aibă grijă de gospodărie și să crească copii. Învățătoarea Rashminei era femeie, dar venea din Australia și era nemăritată.

— Atunci o să predau până mă mărit, a spus Reshmina.

Dar știa deja că este doar o fantezie. Părinții Reshminei tocmai aranjaseră ca sora ei mai mare, Marzia, să se mărite cu un bărbat mai în vârstă anul următor, când împlinea șaisprezece ani. Peste cinci ani, când avea să împlinească și Reshmina aceeași vârstă, urma să fie măritată și ea. Avea să meargă de la școală direct în noua ei casă.

Părinții Reshminei plănuiseră aceeași soartă și pentru sora ei cea mai mare, Hila. Dar Hila murise înainte să apuce să se mărite.

Pe Reshmina a cuprins-o un val de tristețe când i-a zburat gândul la sora ei, Hila, care fusese ca o a doua mamă pentru ea și Pason. Inventă povești pentru ei și îi învățase să citească. Îi

plăcea să sară din ascunzișuri și să-i sperie sau să-i fugărească prin casă, prefăcându-se că este o pumă.

Reshmina a încercat să-și alunge durerea pe care i-o stârnea amintirea.

— Oricum, suntem în 2019, a spus ea, întorcându-se din nou către Pason. Toată lumea vorbește engleza.

Pason a pufnit cu dispreț.

— Darwesh și Amaan spun că, după ce-o să câștige talibanii și o să plece americanii de aici, n-o să mai vorbească nimeni engleza.

Reshmina a scuturat din cap. Darwesh și Amaan erau doi proști, cu trei ani mai mari decât Pason, iar fratele său se ținea după ei ca un pui după cloșcă. Darwesh și Amaan plecaseră de acasă luna trecută și toată lumea știa unde s-au dus. Acolo unde se duceau toți tinerii, în cele din urmă. În munți, ca să li se alăture talibanilor.

Talib însemna „elev“ în paštu, iar talibanii fuseseră la început un grup de bărbați care studiaseră la școli islamice tradiționale. Talibanii urmau o interpretare *foarte* strictă a legilor religioase, iar în timpul ultimului război civil din Afganistan, din anii 1990, ajunseseră la putere cu arma-n mână.

Mama și bunica Reshminei îi spusese povești de groază despre viața sub conducerea talibanilor: aceștia îi băteau pe bărbați dacă nu voiau să-și lase barbă, masacrau familii întregi, ardeau școli și organizau execuții publice pe stadionul de fotbal din capitala Afganistanului, Kabul. Pentru femei, fusese încă și mai rău. Talibanii le interziceau fetelor să meargă la școală sau să aibă slujbe, le băteau pe femeile care ieșeau din casă fără un membru al familiei de sex masculin și vindeau fetele ca sclave. Americanii îi dăduseră jos de la putere în urmă cu douăzeci de ani, dar ei încă existau, ascunși în munți, chiar acolo unde locuia Reshmina. Nici